Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 21ης Δεκεμβρίου 2021*

«Προδικαστική παραπομπή – Υποχρεωτική ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων – Δεύτερη οδηγία 84/5/ΕΟΚ – Άρθρο 1, παράγραφος 2 – Οδηγία 2005/14/ΕΚ – Οδηγία 2009/103/ΕΚ – Άρθρο 9, παράγραφος 1 – Υποχρέωση αύξησης των καλυπτόμενων από την υποχρεωτική ασφάλιση ελαχίστων ποσών – Μεταβατική περίοδος – Νέος κανόνας ο οποίος εφαρμόζεται αμέσως στα μελλοντικά αποτελέσματα κατάστασης γεννηθείσας υπό το κράτος του προγενέστερου κανόνα – Κατάσταση που έχει διαμορφωθεί προ της ενάρξεως ισχύος κανόνα ουσιαστικού δικαίου της Ένωσης – Εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας οι συναφθείσες προ της 11ης Δεκεμβρίου 2009 ασφαλιστικές συμβάσεις εξαιρούνται από την υποχρέωση αύξησης των καλυπτόμενων από την υποχρεωτική ασφάλιση ελαχίστων ποσών»

Στην υπόθεση C-428/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Apelacyjny w Warszawie (εφετείο Βαρσοβίας, Πολωνία) με απόφαση της 28ης Αυγούστου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Σεπτεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

A.K.

κατά

Skarb Państwa,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev (εισηγητή), πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα του δευτέρου τμήματος, I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb και A. Kumin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η A.K., εκπροσωπούμενη από την I. Kwiecień, adwokat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

– το Skarb Państwa, εκπροσωπούμενο από τους J. Zasada και L. Jurek,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, M. Hellmann και E. Lankenau,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις E. Τσερέπα-Lacombe και B. Sasinowska και τον S. L. Kalėda,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Δεκεμβρίου 1983, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1984, L 8, σ. 17), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2005/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005 (ΕΕ 2005, L 149, σ. 14) (στο εξής: δεύτερη οδηγία 84/5).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της A.K. και του Skarb Państwa (Δημοσίου Ταμείου, Πολωνία) αφορώσας αίτημα αποκατάστασης της ζημίας που φέρεται ότι προκλήθηκε από την εσφαλμένη μεταφορά της οδηγίας 2005/14 στην πολωνική έννομη τάξη.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η δεύτερη οδηγία 84/5

3 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 προέβλεπε τα ακόλουθα:

«1. Η ασφάλιση που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 της [οδηγίας 72/166/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 1972, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και με τον έλεγχο της υποχρεώσεως προς ασφάλιση της ευθύνης αυτής (ΕΕ 1972, L 103, σ.1)] καλύπτει υποχρεωτικά και τις υλικές ζημίες και τις σωματικές βλάβες.

2. Με την επιφύλαξη μεγαλύτερων ποσών εγγύησης που ενδεχομένως ορίζουν τα κράτη μέλη, κάθε κράτος μέλος απαιτεί τα ελάχιστα ποσά υποχρεωτικής ασφάλισης να ανέρχονται:

α) σε περίπτωση σωματικής βλάβης, ελάχιστο ποσό κάλυψης 1 000 000 ευρώ για κάθε θύμα ή 5 000 000 ευρώ για κάθε αξίωση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων·

β) σε περίπτωση υλικών ζημιών, σε 1 000 000 ευρώ για κάθε αξίωση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων.

Τα κράτη μέλη μπορούν, εφόσον απαιτείται, να ορίσουν μεταβατική περίοδο έως και πέντε ετών από την ημερομηνία εφαρμογής της οδηγίας [2005/14] για να προσαρμόσουν τα οικεία ελάχιστα ποσά κάλυψης στα ποσά που προβλέπει η παρούσα παράγραφος.

Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να κάνουν χρήση της ως άνω προβλεπόμενης μεταβατικής περιόδου ενημερώνουν την Επιτροπή και αναφέρουν τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

Εντός 30 μηνών από την ημερομηνία εφαρμογής της οδηγίας [2005/14], τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν αυξήσει τις εγγυήσεις τουλάχιστον έως το ήμισυ των επιπέδων που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο.»

Η οδηγία 2005/14

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 10 της οδηγίας 2005/14 είχαν ως εξής:

«(1) Η ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων (ασφάλιση αυτοκινήτων) έχει ιδιαίτερη σημασία για τους ευρωπαίους πολίτες, είτε ως ασφαλισμένους είτε ως θύματα ατυχήματος. Επίσης αποτελεί βασική μέριμνα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, δεδομένου ότι αποτελεί σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων τους στον κλάδο ασφάλισης ζημιών στην Κοινότητα. Η ασφάλιση αυτοκινήτων έχει επίσης επιπτώσεις στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των οχημάτων. Επομένως, η ενίσχυση και η εδραίωση της ενιαίας ασφαλιστικής αγοράς όσον αφορά την ασφάλιση αυτοκινήτων θα πρέπει να αποτελέσει βασικό στόχο της δράσης της Κοινότητας στο πεδίο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

[…]

(10) Σημαντικό στοιχείο που διασφαλίζει την προστασία των θυμάτων είναι η υποχρέωση των κρατών μελών να εγγυώνται την ασφαλιστική κάλυψη τουλάχιστον ορισμένων ελάχιστων ποσών. Τα ελάχιστα ποσά που προβλέπει η οδηγία 84/5/ΕΟΚ θα πρέπει όχι μόνο να προσαρμοσθούν ώστε να ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός, αλλά και να αυξηθούν σε πραγματικούς όρους για να βελτιωθεί η προστασία των θυμάτων. Το ελάχιστο ποσό κάλυψης για σωματική βλάβη πρέπει να υπολογίζεται έτσι ώστε να καταβάλλεται πλήρης και δίκαιη αποζημίωση σε όλα τα θύματα που έχουν υποστεί πολύ σοβαρές βλάβες, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη χαμηλή συχνότητα ατυχημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα πολλαπλά θύματα και τον μικρό αριθμό [ατυχημάτων όπου πλείονα θύματα] υφίστανται πολύ σοβαρές βλάβες κατά τη διάρκεια του ίδιου ατυχήματος. Λογικό και κατάλληλο ποσό είναι το ελάχιστο ποσό κάλυψης 1 000 000 ευρώ ανά θύμα και 5 000 000 ευρώ ανά αξίωση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων. Προς διευκόλυνση της εισαγωγής αυτών των ελάχιστων ποσών, θα πρέπει να προβλεφθεί πενταετής μεταβατική περίοδος από την ημερομηνία εφαρμογής της παρούσας οδηγίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αυξήσουν τα ποσά τουλάχιστον έως το ήμισυ των επιπέδων εντός τριάντα μηνών από την ημερομηνία εφαρμογής της οδηγίας.»

5 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2005/14, το οποίο επιγραφόταν «Εφαρμογή», όριζε στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες, νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο μέχρι τις 11 Ιουνίου 2007. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

[…]»

Η οδηγία 2009/103

6 Η οδηγία 2009/103/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και τον έλεγχο της υποχρεώσεως προς ασφάλιση της ευθύνης αυτής (ΕΕ 2009, L 263, σ. 11), κωδικοποίησε τις προϋφιστάμενες οδηγίες σχετικά με την υποχρεωτική ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων (στο εξής: ασφάλιση αυτοκινήτων), συμπεριλαμβανομένης της δεύτερης οδηγίας 84/5, και, κατά συνέπεια, τις κατήργησε από τις 27 Οκτωβρίου 2009. Σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας που περιέχεται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας 2009/103, οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 1 της δεύτερης οδηγίας 84/5 αντιστοιχούν στο άρθρο 3, τέταρτο εδάφιο, και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103.

Το πολωνικό δίκαιο

7 Το άρθρο 5 του Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (νόμου της 24ης Μαΐου 2007, για την τροποποίηση του νόμου για την υποχρεωτική ασφάλιση, το Ταμείο Εγγύησης Ασφαλίσεων και την Ένωση Ασφαλιστών Αυτοκινήτων Οχημάτων Πολωνίας, καθώς και του νόμου για την ασφαλιστική δραστηριότητα, Dz. U. αριθ. 102, θέση 691, στο εξής: νόμος της 24ης Μαΐου 2007) προβλέπει τα εξής:

«Σε περίπτωση συμβάσεων [ασφάλισης αυτοκινήτων] και συμβάσεων ασφάλισης αστικής ευθύνης γεωργών, το ελάχιστο ποσό ασφαλιστικής κάλυψης ισούται με το ισοδύναμο σε πολωνικά ζλότι των ακόλουθων ποσών:

1) για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί έως και τις 10 Δεκεμβρίου 2009:
   α) σε περίπτωση σωματικής βλάβης, του ποσού του 1 500 000 ευρώ ανά ατύχημα που προκάλεσε ζημίες καλυπτόμενες από την ασφάλιση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων,
   β) σε περίπτωση υλικών ζημιών, του ποσού των 300 000 ευρώ ανά ατύχημα που προκάλεσε ζημίες καλυπτόμενες από την ασφάλιση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων,

   – το οποίο καθορίζεται με βάση το μέσο επιτόκιο που ανακοινώνεται από την Εθνική Τράπεζα της Πολωνίας και ισχύει κατά την ημέρα του ατυχήματος.

2) για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 έως τις 10 Ιουνίου 2012:
   α) σε περίπτωση σωματικής βλάβης, του ποσού των 2 500 000 ευρώ ανά ατύχημα που προκάλεσε ζημίες καλυπτόμενες από την ασφάλιση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων,

β) σε περίπτωση υλικών ζημιών, του ποσού των 500 000 ευρώ ανά ατύχημα που προκάλεσε ζημίες καλυπτόμενες από την ασφάλιση, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θυμάτων,

– το οποίο καθορίζεται με βάση το μέσο επιτόκιο που ανακοινώνεται από την Εθνική Τράπεζα της Πολωνίας και ισχύει κατά την ημέρα του ατυχήματος.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

8 Στις 12 Οκτωβρίου 2010 συνέβη τροχαίο ατύχημα στην Πολωνία το οποίο είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο δεκαέξι ατόμων, μεταξύ των οποίων και της G.M., καθώς και του υπαιτίου για το ατύχημα οδηγού. Ο τελευταίος είχε συνάψει σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου καλύπτουσα το χρονικό διάστημα από τις 8 Δεκεμβρίου 2009 έως τις 7 Δεκεμβρίου 2010.

9 Κατόπιν του θανάτου της G.M., η κόρη της, A.K., υπέβαλε στις 2 Μαρτίου 2011 αίτηση αποζημίωσης ενώπιον της ασφαλιστικής εταιρίας του υπαίτιου για το ατύχημα οδηγού, ζητώντας χρηματική ικανοποίηση για τη μη υλική ζημία και αποκατάσταση της υλικής ζημίας την οποία εκτιμούσε ότι υπέστη λόγω του θανάτου της μητέρας της. Στο πλαίσιο διακανονισμού της ζημίας, η A.K. έλαβε από την εν λόγω εταιρία αποζημίωση οριστικώς καθορισθείσα στο ποσό των 47 000 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 10 175 ευρώ) ως χρηματική ικανοποίηση για τη μη υλική ζημία και στο ποσό των 5 000 PLN (περίπου 1 000 ευρώ) λόγω της σημαντικής επιδείνωσης της κατάστασής της. Η ασφαλιστική εταιρία ενημέρωσε την A.K. ότι είχε εξαντληθεί το ανώτατο ποσό κάλυψης που προέβλεπε το σχετικό με το αυτοκίνητο ασφαλιστήριο το οποίο είχε συνάψει ο υπαίτιος για το ατύχημα οδηγός.

10 Η A.K. άσκησε αγωγή ενώπιον του Sąd Okręgowy w Warszawie (περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας, Πολωνία) κατά του Δημόσιου Ταμείου ζητώντας την καταβολή ποσού 78 000 PLN (περίπου 17 000 ευρώ), πλέον τόκων υπερημερίας, προς αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την ελλιπή μεταφορά της οδηγίας 2005/14 στην πολωνική έννομη τάξη.

11 Ισχυρίστηκε ότι, σε περίπτωση που είχε γίνει ορθή μεταφορά της οδηγίας στην πολωνική έννομη τάξη, η ασφαλιστική εταιρία θα όφειλε να αυξήσει το ελάχιστο ποσό της κάλυψης την οποία προβλέπει η επίμαχη ασφαλιστική σύμβαση αυτοκινήτου και, κατά συνέπεια, να της καταβάλει πρόσθετη αποζημίωση 78 000 PLN για τη ζημία την οποία υπέστη λόγω του θανάτου της G.M. Κατά την ενάγουσα, η εκ μέρους της Πολωνικής Δημοκρατίας εσφαλμένη μεταφορά της οδηγίας τής στέρησε, επομένως, τη δυνατότητα να λάβει το ανωτέρω ποσό, με αποτέλεσμα να υποστεί υλική ζημία ίση με το ποσό αυτό, το οποίο οφείλει να της καταβάλει το Δημόσιο Ταμείο.

12 Κατά την A.K., η Δημοκρατία της Πολωνίας όφειλε να μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 2005/14 κατά τρόπο ώστε, από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής, το προβλεπόμενο από όλες τις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων ποσό κάλυψης, για την περίπτωση σωματικής βλάβης, να ανέρχεται τουλάχιστον σε 2 500 000 ευρώ ανά αξίωση. Ωστόσο, στο πλαίσιο του νόμου της 24ης Μαΐου 2007, ο εθνικός νομοθέτης διαφοροποίησε την έκταση της προστασίας των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων που έλαβαν χώρα μεταξύ της 11ης Δεκεμβρίου 2009 και του Δεκεμβρίου 2010 με βάση την ημερομηνία σύναψης της ασφαλιστικής σύμβασης. Συγκεκριμένα, κατά την εν λόγω περίοδο, βρίσκονταν συγχρόνως σε ισχύ συμβάσεις συναφθείσες τόσο πριν όσο και μετά τις 11 Δεκεμβρίου 2009, οι δεύτερες εκ των οποίων προέβλεπαν ελάχιστο ποσό κάλυψης ανερχόμενο σε 2 500 000 ευρώ, ενώ σε σχέση με τις πρώτες το ως άνω ποσό ανερχόταν μόλις σε 1 500 000 ευρώ.

13 Το Δημόσιο Ταμείο ισχυρίστηκε ότι η οδηγία 2005/14 μεταφέρθηκε ορθώς στην πολωνική έννομη τάξη και ότι η διαφοροποιημένη μεταχείριση είναι συμφυής με την αρχή της μη αναδρομικότητας του νόμου. Υπογράμμισε, επίσης, το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε κινήσει μεν διαδικασία λόγω παραβάσεως κατά της Δημοκρατίας της Πολωνίας όσον αφορά τη μεταφορά της οδηγίας 2005/14, αλλά στις 28 Απριλίου 2016 το εν λόγω θεσμικό όργανο είχε εκδώσει απόφαση περάτωσης της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, το Δημόσιο Ταμείο εκτιμά ότι η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

14 Με απόφαση της 20ής Μαρτίου 2019, το Sąd Okręgowy (περιφερειακό δικαστήριο) απέρριψε την αγωγή της A.K. κρίνοντας ότι ο εθνικός νομοθέτης, προβλέποντας, όπως επιτρέπει η δεύτερη οδηγία 84/5, μεταβατικές περιόδους για τη σταδιακή αύξηση των ελαχίστων ποσών ασφαλιστικής κάλυψης έως, κατ' αρχάς, το ήμισυ των ποσών που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας, εν συνεχεία δε, έως το συνολικό ύψος των ποσών αυτών, μετέφερε ορθώς την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο. Το ανωτέρω δικαστήριο έκρινε, επιπλέον, ότι η προβλεπόμενη από την οδηγία 2005/14 υποχρέωση των κρατών μελών να αυξήσουν τα ελάχιστα ποσά ασφαλιστικής κάλυψης αφορούσε μόνον τις συμβάσεις που συνήφθησαν μετά το πέρας των μεταβατικών περιόδων και ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν απαιτούσε την αύξηση του ελάχιστου ποσού κάλυψης το οποίο προέβλεπαν οι συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων που είχαν συναφθεί πριν από τη λήξη των ανωτέρω περιόδων, ακόμη και όσον αφορά τις συμβάσεις με ημερομηνία λήξης μεταγενέστερη της παρέλευσης των εν λόγω μεταβατικών περιόδων. Η θέση αυτή συνάδει, κατά το ανωτέρω δικαστήριο, προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της μη αναδρομικότητας του νόμου και της συμβατικής ελευθερίας.

15 Η A.K. άσκησε έφεση κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Sąd Apelacyjny w Warszawie (εφετείου Βαρσοβίας, Πολωνία), υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι κακώς το Sąd Okręgowy (περιφερειακό δικαστήριο) έκρινε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας είχε μεταφέρει ορθώς την οδηγία 2005/14 στην έννομη τάξη της.

16 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από την απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2013, Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), προκύπτει ότι η ασφάλιση αυτοκινήτων πρέπει να καλύπτει τη χρηματική ικανοποίηση για μη υλικές βλάβες που έχουν υποστεί οι συγγενείς των θυμάτων που σκοτώθηκαν σε τροχαίο ατύχημα, στον βαθμό που η καταβολή της εν λόγω ικανοποιήσεως προβλέπεται, κατά το εφαρμοστέο στη διαφορά εθνικό δίκαιο, στο πλαίσιο της αστικής ευθύνης του ασφαλισμένου. Το πολωνικό δίκαιο προβλέπει τέτοια χρηματική ικανοποίηση και η ικανοποίηση αυτή εμπίπτει στο πεδίο της ασφάλισης αυτοκινήτων.

17 Το ως άνω δικαστήριο εκτιμά ότι το γεγονός ότι η ασφαλιστική εταιρία δεν ικανοποίησε πλήρως τη ζημία της A.K. λόγω του ότι είχε συμπληρωθεί το συμβατικώς συμφωνηθέν όριο ασφαλιστικής κάλυψης, της προκάλεσε ζημία αντίστοιχη της διαφοράς μεταξύ του καταβληθέντος ποσού και του ποσού που θα μπορούσε να έχει, κατ' αρχήν, αξιώσει εάν το όριο κάλυψης είχε αυξηθεί βάσει των ελαχίστων ποσών ασφαλιστικής κάλυψης που εντάχθηκαν στη δεύτερη οδηγία 84/5 με την οδηγία 2005/14. Επομένως, κατά το εν λόγω δικαστήριο, το Δημόσιο Ταμείο θα πρέπει να υποχρεωθεί, δυνάμει του πολωνικού δικαίου, να αποκαταστήσει τη ζημία, εφόσον αποδειχθεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας μετέφερε εσφαλμένως την οδηγία 2005/14 στην έννομη τάξη της.

18 Συναφώς, κατά το αιτούν δικαστήριο, από την αιτιολογική σκέψη 10 της τελευταίας οδηγίας προκύπτει ότι η οδηγία σκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων. Δεν περιέχει καμία διάταξη που να προβλέπει ότι η υποχρέωση αύξησης του ελαχίστου ποσού ασφαλιστικής κάλυψης αφορά μόνον τις συναφθείσες από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής ασφαλιστικές συμβάσεις, αποκλείοντας την υπό την ίδια έννοια

προσαρμογή, από την ως άνω ημερομηνία και εφεξής, των συμβάσεων ασφάλισης αυτοκινήτων που είχαν συναφθεί μεν πριν από την ανωτέρω ημερομηνία, παρέμειναν εντούτοις σε ισχύ μετά την εν λόγω ημερομηνία.

19 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η διαφορετική μεταχείριση, αναλόγως της ημερομηνίας σύναψης της ασφαλιστικής σύμβασης, των ως άνω δύο κατηγοριών προσώπων που υπέστησαν, κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, ζημία λόγω τροχαίου ατυχήματος δεν είναι δικαιολογημένη.

20 Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, η αρχή της μη αναδρομικότητας του νόμου δεν αποκλείει την τροποποίηση των συμβατικών σχέσεων που ήταν σε ισχύ στις 11 Δεκεμβρίου 2009 από την ημερομηνία αυτή και εφεξής. Επιπλέον, η τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου διασφαλίζεται μέσω της μεγάλης προθεσμίας που παρέχεται στα κράτη μέλη για τη μεταφορά της οδηγίας 2005/14 στην εσωτερική έννομη τάξη και της δυνατότητας των κρατών μελών να καθορίζουν μεταβατικές περιόδους. Επομένως, οι ασφαλιστικές εταιρίες είχαν τη δυνατότητα να προσαρμόσουν το ύψος των ασφαλίστρων στο ύψος των νέων ελαχίστων ποσών ασφαλιστικής κάλυψης.

21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, εάν αποδειχθεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας μετέφερε την οδηγία 2005/14 στο εσωτερικό δίκαιο ελλιπώς και, ως εκ τούτου, εσφαλμένως, πληρούται η πρώτη προϋπόθεση για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του εν λόγω κράτους μέλους, η οποία τέθηκε με την απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, Francovich κ.λπ. (C-6/90 και C-9/90, EU:C:1991:428). Στην περίπτωση αυτή θα εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, σε δεύτερο στάδιο, να εξετάσει κατά πόσον υπέστη η A.K. ζημία τελούσα σε αιτιώδη συνάφεια με παράβαση της υποχρέωσης την οποία υπέχει η Δημοκρατία της Πολωνίας και, ενδεχομένως, σε ποιο ποσό ανέρχεται η ζημία της.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Apelacyjny w Warszawie (εφετείο Βαρσοβίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 2 της οδηγίας 2005/14 την έννοια ότι κράτος μέλος που όρισε μεταβατική περίοδο για την προσαρμογή των ελαχίστων ποσών κάλυψης είχε υποχρέωση να αυξήσει τα ποσά κάλυψης τουλάχιστον έως το ήμισυ των οριζόμενων στο τροποποιηθέν άρθρο 1, παράγραφος 2, της [δεύτερης οδηγίας 84/5] ποσών εντός 30 μηνών από την ημερομηνία εφαρμογής της οδηγίας [2005/14]:

– σε σχέση με όλες τις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων που ισχύουν μετά το πέρας των 30 αυτών μηνών, συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων που συνήφθησαν πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, αλλά παρέμειναν σε ισχύ μετά την ημερομηνία αυτή, όσον αφορά ζημιογόνα γεγονότα που επήλθαν μετά τις 11 Δεκεμβρίου 2009,

– ή αποκλειστικά σε σχέση με τις νέες συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων που συνήφθησαν μετά τις 11 Δεκεμβρίου 2009;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη που έκαναν χρήση της προβλεπόμενης από την εν λόγω διάταξη δυνατότητας να ορίσουν μεταβατική περίοδο

όφειλαν να απαιτήσουν να καταστούν, από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, τα ελάχιστα ποσά ασφαλιστικής κάλυψης που προβλέπονταν στις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων οι οποίες είχαν μεν συναφθεί πριν από την ημερομηνία αυτή, αλλά εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την εν λόγω ημερομηνία, σύμφωνα προς τον κανόνα του τετάρτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου 1, παράγραφος 2.

24 Στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Ειδικότερα, αποστολή του Δικαστηρίου είναι να ερμηνεύει όλες τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που έχουν ανάγκη τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να αποφανθούν επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί, ακόμη και όταν οι διατάξεις αυτές δεν μνημονεύονται ρητώς στα ερωτήματα που του υποβάλλουν τα εν λόγω δικαστήρια [πρβλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Προσαύξηση σύνταξης για τις μητέρες), C-450/18, EU:C:2019:1075, σκέψη 25].

25 Συναφώς, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούσαν να ορίσουν μεταβατική περίοδο έως και πέντε ετών από την ημερομηνία ισχύος της οδηγίας 2005/14 στην εσωτερική έννομη τάξη τους, δηλαδή, όπως προκύπτει από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της τελευταίας οδηγίας, από τις 11 Ιουνίου 2007, για να προσαρμόσουν τα ελάχιστα ποσά κάλυψης της ασφάλισης αυτοκινήτου στα ποσά που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5.

26 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5, τα κράτη μέλη έπρεπε, εντούτοις, να έχουν αυξήσει τα ελάχιστα ποσά, τουλάχιστον έως το ήμισυ των επιπέδων που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας εντός τριάντα μηνών από την ημερομηνία αυτή, δηλαδή το αργότερο στις 11 Δεκεμβρίου 2009.

27 Ωστόσο, η οδηγία 2009/103 κωδικοποίησε και κατήργησε τη δεύτερη οδηγία 84/5 από τις 27 Οκτωβρίου 2009, ήτοι πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, το δε άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103 αντιστοιχεί, όπως προκύπτει από τον πίνακα αντιστοιχίας που περιέχεται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας αυτής, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να δοθεί απάντηση στο αιτούν δικαστήριο όσον αφορά τόσο την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 όσο και εκείνη του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103.

29 Από τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας έκανε χρήση της προβλεπόμενης από το άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5 και το άρθρο 9, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2009/103 δυνατότητας να ορίσει μεταβατική περίοδο. Στο πλαίσιο αυτό, ο νόμος της 24ης Μαΐου 2007 ορίζει ότι η υποχρέωση αύξησης, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης, αφορά τις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων που συνήφθησαν μεταξύ της 11ης Δεκεμβρίου 2009 και της 10ης Ιουνίου 2012, αποκλειομένων, ως εκ τούτου, των συμβάσεων που είχαν συναφθεί πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εξακολουθούσαν να ισχύουν μετά την ημερομηνία αυτή.

30 Συναφώς, επισημαίνεται ότι ούτε το άρθρο 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 ούτε το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103 διευκρινίζουν ρητώς αν η υποχρέωση που μνημονεύεται στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης αφορά ή όχι τα μελλοντικά αποτελέσματα των συμβάσεων οι οποίες συνήφθησαν πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και οι οποίες εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την ημερομηνία αυτή.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, υπενθυμίζεται ότι, κατ' αρχήν, ένας νέος κανόνας δικαίου έχει εφαρμογή από της ενάρξεως ισχύος της πράξεως με την οποία θεσπίζεται. Μολονότι δεν εφαρμόζεται επί των εννόμων καταστάσεων οι οποίες γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς υπό το κράτος του προγενέστερου νόμου, εφαρμόζεται στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεως που γεννήθηκε υπό το κράτος του παλαιότερου κανόνα, καθώς και στις νέες έννομες καταστάσεις. Το αντίθετο ισχύει, υπό την επιφύλαξη της αρχής της μη αναδρομικότητας των νομικών πράξεων, μόνο σε περίπτωση που ο νέος αυτός κανόνας συνοδεύεται από ειδικές διατάξεις οι οποίες καθορίζουν συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις διαχρονικής του εφαρμογής (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 2013, Gemeinde Altrip κ.λπ., C-72/12, EU:C:2013:712, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία· της 17ης Οκτωβρίου 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, σκέψεις 38 και 39, καθώς και της 15ης Ιανουαρίου 2019, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, σκέψη 50).

32 Επομένως, οι πράξεις που εκδόθηκαν για τη μεταφορά μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να εφαρμόζονται στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων που γεννήθηκαν υπό το κράτος του παλαιότερου κανόνα, από την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για τη μεταφορά της στην εσωτερική έννομη τάξη, εκτός εάν η οδηγία ορίζει διαφορετικά (απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, σκέψη 40).

33 Επιπροσθέτως, οι ουσιαστικοί κανόνες του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται, προκειμένου να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, υπό την έννοια ότι αφορούν καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη της ισχύος τους μόνον καθόσον προκύπτει σαφώς από το γράμμα τους, τους σκοπούς τους ή την οικονομία τους ότι πρέπει να παράγουν τέτοια αποτελέσματα (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Επιτροπή κατά Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

34 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 31 έως 33 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι, προκειμένου να εξακριβωθεί η διαχρονική εφαρμογή νέου κανόνα της Ένωσης σε κατάσταση που γεννήθηκε υπό το κράτος του παλαιού κανόνα τον οποίο αντικαθιστά, πρέπει να καθοριστεί αν η εν λόγω κατάσταση εξάντλησε τα αποτελέσματά της πριν από την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα, οπότε θα πρέπει να χαρακτηρισθεί ως κατάσταση διαμορφωθείσα πριν από την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα ή αν η οικεία κατάσταση εξακολουθεί να παράγει τα αποτελέσματά της μετά την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα.

35 Πρέπει, επομένως να καθοριστεί, εάν η κατάσταση όπου σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου συνήφθη πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, αλλά εξακολουθούσε να είναι σε ισχύ κατά την εν λόγω ημερομηνία, συνιστά κατάσταση διαμορφωθείσα πριν από την ανωτέρω ημερομηνία, επί της οποίας η υποχρέωση που αναφέρεται στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης δεν θα μπορούσε να έχει, επομένως, αναδρομική εφαρμογή παρά μόνον υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι τούτο προβλέφθηκε ρητώς από τη δεύτερη οδηγία 84/5 και την οδηγία 2009/103, και, αφετέρου, ότι οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πράγματι τηρούνται (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2006, Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, σκέψη 24), ή εάν, αντιθέτως, πρόκειται για κατάσταση γεννηθείσα πριν από την ανωτέρω ημερομηνία, αλλά της οποίας τα μελλοντικά αποτελέσματα

διέπονται, από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5 και από το άρθρο 9, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 2009/103, σύμφωνα με την αρχή ότι οι νέοι κανόνες εφαρμόζονται πάραυτα επί των τρεχουσών καταστάσεων.

36 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η σύναψη συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου δεν εξαντλεί τα έννομα αποτελέσματά της κατά την ημερομηνία υπογραφής της, αλλ' εξακολουθεί, αντιθέτως, να παράγει κανονικά τα αποτελέσματά της καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της συμβάσεως και ότι, επομένως, η εφαρμογή νέου κανόνα από της ενάρξεως της ισχύος του επί συμβάσεως εργασίας συναφθείσας πριν από την οικεία έναρξη ισχύος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως θίγουσα κατάσταση διαμορφωθείσα πριν από την έναρξη ισχύος (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, σκέψη 52).

37 Το ίδιο ισχύει κατά μείζονα λόγο για τις περιπτώσεις στις οποίες σύμβαση ασφάλισης αυτοκινήτου συνήφθη πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εξακολουθούσε να ισχύει κατά την ημερομηνία αυτή.

38 Πράγματι, δεδομένου ότι οι ασφαλιστικές συμβάσεις είναι πρωτίστως συμβάσεις ενέχουσες το στοιχείο του απρόβλεπτου, τις οποίες χαρακτηρίζει το γεγονός ότι η παροχή του ενός εκ των συμβαλλομένων εξαρτάται από αβέβαιο γεγονός, το οποίο μπορεί να επέλθει ή όχι κατά τη διάρκεια της σύμβασης, τα έννομα αποτελέσματά τους εξακολουθούν να υφίστανται έως τη λήξη της διάρκειας ισχύος της σύμβασης. Επομένως, οι έννομες σχέσεις που δημιουργούνται βάσει τέτοιων συμβάσεων δεν αναλώνονται κατά το χρονικό σημείο της σύναψής τους. Το χρονικό αυτό σημείο σηματοδοτεί μόνον την έναρξη της εκτέλεσης της σύμβασης, η οποία, όσον αφορά την παροχή του ασφαλισμένου, εκπληρώνεται συχνά τμηματικά εις βάθος χρόνου ενώ, όσον αφορά την παροχή του ασφαλιστή, δεν εκπληρώνεται επίσης παραχρήμα, καθόσον συνίσταται στην αποζημίωση των ζημιωθέντων σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης.

39 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, της δεύτερης οδηγίας 84/5 και το άρθρο 9, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 2009/103 διέπουν τα μελλοντικά αποτελέσματα των συμβάσεων που συνήφθησαν πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την ημερομηνία αυτή.

40 Συγκεκριμένα, οι διατάξεις αυτές, με την επιβολή της υποχρέωσης στα κράτη μέλη να αυξήσουν τα ελάχιστα ποσά ασφαλιστικής κάλυψης στο πλαίσιο της ασφάλισης αυτοκινήτου, δεν αποκλείουν από την αύξηση τα ποσά κάλυψης που προβλέπουν οι συμβάσεις αυτές. Επομένως, η ημερομηνία σύναψης της ασφαλιστικής σύμβασης δεν αποτελεί καθοριστικό στοιχείο συναφώς. Κατά συνέπεια, από το γράμμα των εν λόγω διατάξεων δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε την πρόθεση να παρεκκλίνει από την αρχή ότι οι νέοι κανόνες εφαρμόζονται πάραυτα επί των τρεχουσών καταστάσεων.

41 Κατά τα λοιπά, όπως υπογράμμισαν, κατ' ουσίαν, η A.K. και η Γερμανική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις τους, ο σκοπός της προστασίας των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων ο οποίος επιδιώκεται με τη νομοθεσία της Ένωσης στον τομέα της ασφάλισης αυτοκινήτου, η οποία αποβλέπει, μεταξύ άλλων, να διασφαλίσει ότι τα θύματα των ατυχημάτων που προκαλούνται από τα αυτοκίνητα οχήματα θα έχουν παρόμοια μεταχείριση, ανεξάρτητα από τον τόπο στον οποίο συνέβη το ατύχημα εντός της Ένωσης, και του οποίου την επίτευξη ο νομοθέτης της Ένωσης εξακολούθησε να επιδιώκει, και μάλιστα σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό (πρβλ. απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, σκέψεις 32 και 33),

καθώς και η γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης επιτάσσουν τα θύματα ατυχημάτων που έλαβαν χώρα από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής να μη λαμβάνουν μειωμένη αποζημίωση για τον λόγο και μόνον ότι η σύμβαση ασφάλισης συνήφθη πριν από την εν λόγω ημερομηνία. Πράγματι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2005/14, σημαντικό στοιχείο που διασφαλίζει την προστασία των θυμάτων είναι η υποχρέωση των κρατών μελών να εγγυώνται την ασφαλιστική κάλυψη τουλάχιστον ορισμένων ελαχίστων ποσών.

42 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν το Δημόσιο Ταμείο και η Πολωνική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν αποκλείουν μια τέτοια ερμηνεία.

43 Παρατηρείται, συναφώς, ότι η πρώτη από τις αρχές αυτές επιτάσσει, μεταξύ άλλων, οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς, τα δε αποτελέσματά τους να μπορούν να προβλεφθούν, ιδίως όταν οι εν λόγω κανόνες ενδέχεται να έχουν δυσμενείς συνέπειες για τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις [απόφαση της 30ής Απριλίου 2019, Ιταλία κατά Συμβουλίου (Αλιευτική ποσόστωση για τον ξιφία της Μεσογείου), C-611/17, EU:C:2019:332, σκέψη 111 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

44 Το δικαίωμα επίκλησης της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το οποίο αποτελεί απόρροια της αρχής της ασφάλειας δικαίου, αναγνωρίζεται σε κάθε ιδιώτη ευρισκόμενο σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι η διοίκηση της Ένωσης του δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες [απόφαση της 30ής Απριλίου 2019, Ιταλία κατά Συμβουλίου (Αλιευτική ποσόστωση για τον ξιφία της Μεσογείου), C-611/17, EU:C:2019:332, σκέψη 112 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

45 Εν προκειμένω, αφενός, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο κανόνας του άρθρου 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103 στερείτο σαφήνειας, ακρίβειας ή προβλεψιμότητας ως προς τα αποτελέσματά του. Αφετέρου, υπενθυμίζεται ότι το πεδίο εφαρμογής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να διευρυνθεί τόσο ώστε να παρακωλύεται γενικά η εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί υπό την προγενέστερη ρύθμιση (απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Εξάλλου, όπως ανέφερε, κατ' ουσίαν, το αιτούν δικαστήριο και όπως επίσης επισήμανε η Γερμανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η αρχή της μη αναδρομικότητας του νόμου δεν αποκλείει την εφαρμογή των νέων ελαχίστων ποσών κάλυψης στις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων οι οποίες είχαν συναφθεί πριν από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και οι οποίες εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την ημερομηνία αυτή, εφόσον τα εν λόγω ποσά και τα τυχόν νέα ασφάλιστρα που τους αντιστοιχούν θα εφαρμόζονταν, σύμφωνα με την αρχή της άμεσης εφαρμογής, μόνο για το χρονικό διάστημα από τις 11 Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής.

47 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5 και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103 έχουν την έννοια ότι τα κράτη μέλη που έκαναν χρήση της προβλεπόμενης από τις εν λόγω διατάξεις δυνατότητας να ορίσουν μεταβατική περίοδο όφειλαν να απαιτήσουν να καταστούν, από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, τα ελάχιστα ποσά ασφαλιστικής κάλυψης που προβλέπονταν στις συμβάσεις ασφάλισης αυτοκινήτων οι οποίες είχαν μεν συναφθεί πριν από την ημερομηνία αυτή, αλλά εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την εν λόγω ημερομηνία, σύμφωνα προς τον κανόνα του τετάρτου εδαφίου των εν λόγω διατάξεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας 84/5/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Δεκεμβρίου 1983, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2005/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και τον έλεγχο της υποχρεώσεως προς ασφάλιση της ευθύνης αυτής, έχουν την έννοια ότι τα κράτη μέλη που έκαναν χρήση της προβλεπόμενης από τις εν λόγω διατάξεις δυνατότητας να ορίσουν μεταβατική περίοδο όφειλαν να απαιτήσουν να καταστούν, από τις 11 Δεκεμβρίου 2009, τα ελάχιστα ποσά ασφαλιστικής κάλυψης που προβλέπονταν στις συμβάσεις ασφάλισης της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων οι οποίες είχαν μεν συναφθεί πριν από την ημερομηνία αυτή, αλλά εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά την εν λόγω ημερομηνία, σύμφωνα προς τον κανόνα του τετάρτου εδαφίου των εν λόγω διατάξεων.

(υπογραφές)